

і зміни у ст. 320 ЦПК, згідно з якими об'єктом перегляду є тільки рішення і ухвали судів першої інстанції, які були предметом розгляду суду апеляційної інстанції, а також ухвали і рішення суду апеляційної інстанції. Ці зміни лише суттєво вплинули на можливості осіб, які брали участь у справі, та інших осіб оскаржити у касаційному порядку судові постанови. Не вирішить цю проблему цілком і Касаційний суд України. Єдиною можливістю вирішити цю нагальну проблему, як видається, є повернення другої, виключної форми перегляду судових постанов на обласний рівень. Але це вже завдання не стільки цивільного процесуального права, скільки судоустрою.

Надійшла до редколегії 05.03.03.

О. Крупчан, в. о. директора Науково-дослідного інституту приватного права і підприємництва АПрН України,
О. Коцюба, М. Галантич

Про діяльність і основні завдання Науково-дослідного інституту приватного права і підприємництва АПрН України

Науково-дослідний інститут приватного права і підприємництва АПрН України створено відповідно до Указу Президента України від 23 липня 1993 р. №275/95 «Про Академію правових наук України» та згідно з постановою Президії Академії правових наук від 19 квітня 1996 р. №7/7-Н шляхом реорганізації Центру досліджень проблем підприємництва і менеджменту, який діяв у структурі Національної академії наук України. У 1992-1995 рр. цей Центр розміщувався в приміщеннях Інституту держави і права ім. В. М. Корецького, з 1996 р. по 1999 р. Центр, а згодом Інститут приватного права і підприємництва, розміщувався в приміщенні Національного інституту проблем міжнародної безпеки НАН України, з 2000 р., а саме — з часу утворення науково-навчального об'єднання «Академкомплекс» у складі НДІППіП АПрН України та Академії муніципального управ-

лінія — на об'єднаній матеріально-технічній базі АМУ та Інституту. Юридичною підставою для цього новоутворення є Положення про «Академкомплекс» і відповідні договори.

Основними напрямками діяльності Інституту визначені дослідження фундаментальних проблем та розробка науково-обґрунтованих пропозицій і рекомендацій з сприяння становленню приватного права в ринкових умовах, розвитку і підтримки підприємництва та його правового забезпечення і вдосконалення, а також координації зусиль науково-дослідних, навчальних закладів і установ, державних, громадських, банківських і комерційних структур, спілок, фондів тощо у цих сферах. Головним завданням Інституту є проведення комплексних фундаментальних досліджень з метою одержання наукових знань у галузі приватного права і підприємництва, впровадження їх у практику, сприяння державним органам у розбудові України як демократичної, правової, соціальної держави, що має відповідати цивілізованим вимогам європейського розвитку громадянського суспільства.

Інститут започаткував дослідження методологічних і теоретичних проблем приватного права, закономірностей розвитку ринкових відносин в Україні як необхідної умови становлення національного підприємництва. Одразу після заснування Інституту його науковий колектив сконцентрував увагу на здійсненні та реалізації конкурсного проекту «Концепція співвідношення громадянського суспільства і держави в розвитку правового регулювання підприємництва в світлі Конституції і законів України». Вченими Інституту виконано певну роботу по обґрунтуванню головних напрямків розвитку правового регулювання підприємництва в Україні на підставі оптимального розмежування та взаємодії приватноправових і публічно-правових засад.

Виходячи з того, що структурні зміни в економіці та соціально-політичні зрушення останніх років обумовлюють необхідність більш глибокого обґрунтування шляхів розв'язання проблем приватноправового характеру, колектив Інституту приділив особливу увагу питанням, пов'язаним з реалізацією приватних інтересів, прав і свобод людини і громадянина. Зважаючи на це, колектив Інституту приділяє постійну увагу розробці теоретичних проблем приватного права і підприємництва, розглядаючи їх як ключові у теоретичних обґрунтуваннях та рекомендаціях щодо вирішення практичних проблем.

Результати науково-дослідницької роботи Інституту доводять, що проблеми приватного права і підприємництва є багатоаспектними і фактично охоплюють усі сторони суспільного буття і свідомості, пов'язані з найрізноманітнішими зв'язками, що викликаються процесами практичної реалізації прав та обов'язків і розвитком суспільства та держави у цілому. Ці проблеми мають загальнонаціональне значення і в зв'язку з цим потребують відповідного рівня їх наукового вирішення. Тому на даному етапі розвитку нашої держави особливого значення набуло наукове забезпечення реалізації положень нових Цивільного, Земельного та Господарського кодексів України. Без усякого сумніву успішна реалізація цих нормативно-правових актів сприятиме розвитку приватної власності і відповідно приватного права. З огляду на надзвичайну актуальність цієї масштабної юридичної проблематики, що стосується багатьох сторін реалізації кодексів, творчим науковим колективом Інституту вона розглядається як органічна складова національної системи права і правової ідеології та культури взагалі. Інститут ставить перед собою на перспективу завдання посісти місце провідної державної наукової установи, що має методологічно спрямовувати і координувати діяльність національних інституцій, які розв'язують у науковій сфері теоретичні та науково-прикладні проблеми приватного права і підприємництва.

НДІППіП АПрН України працює над розробкою комплексних проблем, які пов'язані з трансформацією правової системи, успадкованої від Української РСР, котра взагалі не сприймала інститутів приватного права і всіма способами обмежувала розвиток масового підприємництва. При цьому ставиться завдання зробити відповідний внесок у створення системи права, в якій приватна форма власності набуде свого дійсного розвитку, а підприємництво — сталого та ефективного правового регулювання. Тому в Інституті продовжуються дослідження з методології приватного права, проблем формування державної регуляторної політики в сфері підприємництва, публічно-правових проблем розвитку і захисту підприємництва, правових проблем у сфері охорони здоров'я, зокрема запровадження страхової медицини.

Результатом тривалої науково-дослідницької роботи наукового колективу Інституту стали підготовка та видання фундаментальної праці колишнього директора Інституту, члена-корес-

пондента АПрН України, доктора юридичних наук, професора В. Селіванова «Право і влада суверенної України: методологічні аспекти», в якій досліджуються проблеми демократичної трансформації українського суспільства, державної влади і права, а також методологічні аспекти теорії цих проблем. Цю працю висунуто на здобуття Державної премії України.

Серед здобутків Інституту є такі праці: монографія «Народ и власть: опыт системного исследования воззрений М. Е. Салтыкова-Щедрина» (В. Селіванов, В. Бабкін); навчально-методичний посібник «Лісове право України» (В. Костицький); монографія «Екологія перехідного періоду: право, держава, економіка» (В. Костицький); підручник «Житлове право» (М. Галянтич); монографія «Методологічні і економіко-правові проблеми оренди і лізингу майна» (Я. Усенко); збірники «Охорона здоров'я України (повне зібрання нормативно-правових актів)» (1, 2 т.) та «Лісове законодавство України»; брошура «Новітні проблеми філософії права з питань прав і свобод людини» (О. Коцюба). На цю ж тему опубліковано статтю у щорічнику Інституту «Приватне право і підприємництво» (О. Коцюба, В. Коцюба).

Постійно простежується тенденція до зростання наукових досягнень працівників Інституту, про що свідчить динаміка зростання кількості показників, які характеризують видавничу діяльність Інституту: в 1997 р. було видано 1 монографію, 2 збірники наукових праць, 1 збірник законодавчих та нормативних актів з питань підприємництва, 30 матеріалів конференцій, тез доповідей, рекомендацій, методичні матеріали; у 1998 р. — 4 монографії, 3 науково-популярні брошури, 1 словник та 4 тези науково-практичних конференцій; у 1999 р. — 2 збірники наукових праць, 2 збірники нормативно-правових актів, 2 навчально-методичні посібники, дві науково-популярні брошури та 58 статей з наукової тематики Інституту; в 2000 р. — 2 збірники нормативно-правових актів, 1 навчально-методичний посібник, 3 науково-популярні брошури, 31 стаття, тези з наукової тематики Інституту та 2 часописи; у 2001 р. — 3 монографії, 2 навчально-методичні посібники, 3 збірники нормативно-правових актів, 4 науково-популярні брошури, 68 статей у вітчизняних виданнях та 2 статті у зарубіжних виданнях; у 2002 р. — 7 монографій, 1 підручник, 2 посібники, 5 науково-популярних брошур, 3 збірники нормативно-правових актів, 68 наукових статей у журналах, тез наукових доповідей та аналітичних оглядів.

У складі Інституту працюють досвідчені співробітники, які за досягнення в науці, освіті та законотворчій роботі мають високі державні та інші почесні нагороди: виконуючий обов'язки директора Інституту, член-кореспондент АПрН України О. Крупчан нагороджений орденом «За заслуги» III ступеня; заступник директора Інституту, член-кореспондент АПрН України О. Коцюба — орденом «За заслуги» III ступеня, «Почесною грамотою» Київського міського голови, а за рішенням керівництва та профспівкової організації Інституту визнаний серед працівників «Людиною 2000 року»; завідувач наукового відділу П. Лапечук з нагоди Дня юриста отримав подяку, нагрудний знак від Київського міського голови. Серед працівників Інституту два стипендіати Кабінету Міністрів України: вчений секретар — С. Горьова і старший науковий співробітник В. Король. Разом з тим науковий колектив Інституту критично ставиться до своєї роботи і в даний час активно працює над удосконаленням структурної організації науково-дослідницької роботи. Передбачається сконцентрувати увагу на фундаментальних дослідженнях на двох головних напрямках: 1) розробці методологічних засад досліджень приватноправових відносин; 2) правових проблемах розвитку підприємництва. Предметом більш активної та конкретної дослідницької роботи у галузі наукового забезпечення правових основ підприємницької діяльності мають стати дослідження прикладного характеру. Серед досліджень фундаментальної тематики плануються дослідження конституційно-правових засад реалізації прав і свобод людини в приватноправовій сфері, дослідження в галузі цивільного, земельного, корпоративного, житлового права та підприємництва. З цією метою на 2003–2005 рр. заплановано продовжити наукові розробки у цих напрямках, у тому числі у напрямках дослідження приватного і публічного аспектів земельних відносин у сфері земельної іпотеки, специфіки та юридичної технології реалізації земельної власності в Україні і США.

Досягненням Інституту можна вважати роботу над дослідженнями фундаментальних тем: «Методологічні засади теорії приватного права», «Методологічні і теоретичні проблеми систематизації законодавства у сфері підприємництва», над якими науковці Інституту працювали протягом кількох років. Відповідним результатом цих досліджень, як уже зазначалося, стало видання книги В. Селіванова «Право і влада суверенної

України: методологічні аспекти». Крім цього, результати досліджень дали можливість розглянути у монографічному контексті проблеми демократичної трансформації українського суспільства, державної влади і права, а також методологічні аспекти досліджень цих проблем. З позиції комплексного підходу до правових технологій трансформації політичної і правової систем українського суспільства, на основі авторського людиноцентристського праворозуміння і розуміння державної влади проаналізовано поняття «громадянське суспільство», «соціальна, правова держава», висвітлено роль держави в процесі демократизації суспільних відносин, дано оцінку змінам сутності вітчизняного права, визначено напрямки їх впливу на демократичну трансформацію суспільства. Особливу увагу приділено питанням методологічного і теоретичного забезпечення практичних правових перетворень у суверенній Україні.

З позицій якісно нового розуміння соціальної сутності права у цілому та природного права здійснює дослідження член-кореспондент АПрН України О. Коцюба, використовуючи історичний метод аналізу умов виникнення права. В основу його дослідження покладено не пояснення філософських, економічних, політичних або релігійних уявлень і теорій про право, а методологія його пізнання, яка побудована на розкритті історичної генези правових понять і категорій за допомогою первинних правових джерел.

Серію теоретичних робіт О. Коцюби присвячено різноманітній науковій тематиці: «До методології дослідження приватного права і підприємництва» (Збірник наукових праць НДППіП. – 1999. Вип. 1); «Проблеми теорії і практики систематизації земельного законодавства в Україні: історичний досвід і сучасність» (Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Систематизація законодавства в Україні: проблеми теорії і практики». – К., 1999); «Співвідношення цивільного, господарського і земельного права» (Малий і середній бізнес. – 2000. – №3); «Теоретична і практична реалізація парламентаризму в Україні» (Матеріали міжнародної науково-практичної конференції. – К., 2001); «Правові проблеми лізингу в системі приватного права та підприємництва: термінологія і законодавство» (Малий і середній бізнес». – 2001. – №1–2); «Приватне право і підприємництво: проблеми муніципального управління» (Збірник наукових праць АМУ. – К., 2001. –

№7); «До методології правових понять» (Матеріали міжнародної наукової конференції «Методологічні проблеми правової науки». — Х., 2002); Збірник навчально-методичних матеріалів «Основи римського цивільного права» (К., 2002. — №3); «До методології права та земельно-правових понять» (Вісник АПрН України. — 2003. — №10); «Правова ідеологія реформи земельних відносин: Україна і міжнародний досвід» («Право України». — 2003. — №4) та ін. Автор досліджує у числі інших проблем методологічні питання приватного права як одного з найдавніших видів права та його історично невід'ємного супутника — підприємництва, посилаючись на науковий аналіз основ понять і термінології, взятих з первинних правових першоджерел: «Законів Ур-Наму», «Законів Ману», «Законів Хаммурапі», «Законів XII таблиць», «Інституцій», «Дігестів Юстиніана», «Руської Правди» та інших стародавніх правових пам'яток.

По-новому розглядається поняття права як синоніма поняття «справедливість», «правова ідеологія», яка фактично не розглядалася як надбання юридичної науки, «правова держава», теоретичні системи: «людина — право», «суспільство — право», «право — держава — право», «суспільство — держава» та ін., де розкривається сутність первинного розуміння та змісту природного і приватного права, що мають непроминальне значення для формування громадянського суспільства і правової держави. О. Коцюба продовжує розвивати та обґрунтовувати як науковий результат своїх досліджень ідею нового юридичного явища — правології як науки про соціальну сутність та реальне призначення і роль права у житті людини і суспільства та її вплив на формування правової держави.

В Інституті протягом тривалого часу досліджуються такі теми: «Формування єдиної державної регуляторної політики у сфері підприємницької діяльності», «Публічно-правові проблеми розвитку підприємництва в Україні: право, економіка, організація», «Проблеми становлення і розвитку корпоративного права в Україні», «Проблеми формування, організації та функціонування промислово-фінансових груп у сфері підприємницької діяльності в Україні», «Економіко-правове регулювання народногосподарської відтворювальної діяльності», «Екологічне законодавство України та його вплив на розвиток підприємницької діяльності у державі», «Підвищення екологічної безпеки України (правові та економічні аспекти)», «Регулю-

вання підприємництва в Україні: філософсько-правовий аспект».

Наступний блок тем, що досліджувалися й досліджуються в Інституті, охоплює проблеми приватноправової сфери. Серед них: «Проблеми реалізації земельної власності в Україні», «Правові, економічні та науково-технічні засади розвитку екологічного менеджменту в Україні», «Приватноправові проблеми охорони здоров'я в Україні», «Філософія та соціологія приватного права», «Приватноправові проблеми взаємовідносин церкви і держави в Україні». Аналізуючи основні досягнення Інституту в рамках розробки приватноправової тематики, слід зазначити, що його науковцями підготовлено базу для подальшого дослідження різноманітних проблем приватного права, в тому числі, з одного боку, розробки методологічних засад приватного права, а з іншого — розробки рекомендацій щодо оптимізації конституційних прав людини і громадянина в Україні, обґрунтування розвитку підприємництва, вироблення практичних рекомендацій щодо вдосконалення його нормативної бази.

Специфіка досліджуваних фундаментальних тематик, на перший погляд, нібито не передбачає використання її результатів у практичній чи теоретичній діяльності, скажімо, державних органів. Але якщо взяти до уваги активну співпрацю вчених Інституту з Верховною Радою України (участь у законопроектній роботі, узагальненнях практики реалізації), то можна простежити тенденцію до розширення безпосереднього впровадження результатів наукових досліджень Інституту в життя держави і суспільства, яка все більше починає даватися взнаки, а практична сторона цієї співпраці — поширюватися до рівня узагальнень ефективності правозастосування, в першу чергу в сферах цивільного, земельного та господарського права.

Серед вагомих розробок Інституту є дослідження статусу і компетенції місцевого самоврядування та органів самоорганізації населення, реалізації статусу територіальних громад тощо. У лютому 2003 р. колектив Інституту взяв активну участь в організації та проведенні конференції «Адміністративна реформа в Україні: шлях до європейської інтеграції», заступник директора Інституту О. Коцюба був членом авторського колективу з розробки «Статуту територіальної громади м. Києва» тощо. На базі «Академкомплексу» проведено два міжнародних науково-практичних семінари (2001 і 2002 рр.) за участю Комісій Ради Європи та європейських держав: Італії, Німеччини, Польщі,

Шведії, Швейцарії, Франції. У наукових семінарах брали участь Асоціації міст, селищ, сіл України, представники Верховної Ради України, Адміністрації Президента України, Київської та обласних рад депутатів, Київської та обласних держадміністрацій та ін. Ставилося конкретне завдання — впровадити результати наукових досліджень у діяльність органів державної влади та місцевого самоврядування. З цією метою були внесені корективи у розробки тем: «Формування єдиної державної регуляторної політики у сфері підприємницької діяльності»; «Публічно-правові засади розвитку підприємництва в Україні: право, економіка, організація» під керівництвом завідувача сектору В. Кампо; «Проблеми становлення і розвитку корпоративного права в Україні» під керівництвом академіка АПрН України В. Луця; «Проблеми формування організації та функціонування промислово-фінансових груп у сфері підприємницької діяльності в Україні» і «Реалізація земельної власності в Україні» під керівництвом О. Коцюби. Це важливе питання знаходиться під безпосереднім контролем вченої ради Інституту і «Академкомплексу». Вчена рада Інституту впевнена, що остаточні результати досліджень, які виконуються Інститутом, матимуть суттєве значення для юридичної науки і практики з огляду на динаміку досліджень та обсяги виконаних робіт з точки зору потенціалу їх впровадження.

У цілому за роки існування Інституту було видано 15 монографій, 53 підручники, довідники, брошури, 322 статті у вітчизняних та зарубіжних виданнях. П'ятнадцять наукових співробітників поєднують наукові дослідження з викладацькою діяльністю в системі «Академкомплексу», а декілька співробітників — у інших установах чи закладах.

Інформаційно-аналітична діяльність Інституту в період 1996—2002 рр. здійснювалась із тих фундаментальних тем, де такий вид робіт був запланований як один з етапів науково-дослідницької діяльності. Ця діяльність в Інституті має дві характерні форми — збирання наукового та науково-практичного матеріалу для його узагальнення і використання у подальшій роботі (такий вид інформаційно-аналітичної діяльності здійснюється усіма структурними підрозділами Інституту). Друга форма — підготовка і видання збірників законодавчих актів з окремих галузей правової проблематики.

Працівниками Інституту ведуться постійне узагальнення матеріалів, підготовка і видання аналітичних та наукових записок, статей, проведення конференцій, участь у законопроектній діяльності. Тільки останнім часом науковцями Інституту підготовлено законопроекти «Про землеустрій», «Про охорону земель», «Про екологічний аудит», «Про екологічне страхування в Україні», про зміни і доповнення до Закону України «Про промислово-фінансові групи в Україні», Концепцію кодексу законів України про землю, наукову модель Кодексу законів України про землю, в якій завершується опрацювання стосовно поєднання чинного Земельного кодексу з передбачуваними (більше тридцяти) земельно-правовими нормативними актами, які Президент та Кабінет Міністрів України пропонують Верховній Раді України прийняти найближчим часом.

В Інституті планується запровадження ще однієї форми інформаційно-аналітичної роботи — підготовка і випуск енциклопедій та словників-довідників з приватного права і підприємництва ПФГ тощо. На 2003 р. завершується підготовка до друку монографічної праці «Порівняльно-правовий аналіз земельних відносин: Україна — США».

Розробка методологічних засад приватного права і правових проблем розвитку підприємництва в Україні має на меті одержання нових знань у галузі методології приватного права і підприємництва, оформлених у вигляді звітів монографій: «Юридична наука. Приватне право: проблеми методології», «Правові проблеми конкуренції», навчальних посібників: «Промислова власність: охорона та захист», «Приватне право», «Житлове право», «Практикум з муніципального права», збірника наукових праць та щорічника «Приватне право і підприємництво». Передбачається створення енциклопедичного видання «Приватне право і підприємництво», монографії «Розвиток підприємництва в Україні: правові аспекти», довідника «Фінансово-промислові групи».

Інститут найближчим часом передбачає провести: науково-теоретичні конференції «Методологія приватного права», «Комерційне право і розвиток ринкових відносин», «Промислово-фінансові групи: проблеми правового регулювання», «Трансформація відносин земельної власності в Україні», а також «круглі столи», семінари тощо.

У теоретичних розробках враховується, що нині методологія наукового пізнання правової дійсності нерідко тлумачить-

ся як філософські вчення про методи, що дозволяє зараховувати ті чи інші теоретичні питання до категорії методологічних щодо права. Часто під виглядом методології обговорюються лише загальнотеоретичні питання тих чи інших галузей права. Потрібно проводити більш конкретний аналіз правових відносин за допомогою різних юридичних методів, щоб ґрунтовніше досліджувати соціальну сутність права. Не слід зводити методологію приватного права і підприємництва до загальної системи принципів формування загальної системи права та її пізнання. Дослідження потребують конкретизації щодо вивчення правової дійсності у цих важливих галузях правовідносин. Об'єктом методологічних досліджень, незалежно від складності правової дійсності, повинні бути остаточні результати практичних завдань та поєднання способів реалізації цих результатів.

Нині в юридичній науці спостерігається зниження уваги до методологічних питань приватного права і підприємництва через недостатній інтерес дослідників до розв'язання практичних проблем. Тому вчена рада Інституту активізувала аналітичні перевірки нових матеріалів, особливо тих, які спрямовані на реалізацію Цивільного, Земельного і Господарського кодексів та відповідне теоретичне пізнання практики їх застосування. Розробка нових методологічних проблем приватного права і підприємництва має поглиблювати їх зв'язок з життям суспільства. Конкретна мета досліджень мусить бути досягнута тоді, коли їх методологія в галузі юридичної науки доводиться до правозастосовної практики. Це є неодмінною умовою досліджень ефективності застосування норм цивільного, земельного та господарського законодавства. Саме з цією метою здійснено реорганізацію структури Інституту до рівня двох основних напрямків досліджень: а) проблем методології приватного права; б) правових проблем підприємництва.

Завдання розвитку методології приватного права полягають, крім усього іншого, в осмисленні та переосмисленні сучасної правової бази, досконалості її правових механізмів. У сукупності здійснення висновків на основі досліджень визначатимуть розвиток приватноправових і підприємницьких відносин. Через комплексний огляд завдань і проблем у сфері приватного права і підприємництва значною мірою не тільки зумовлюється складність їх розробки, а й окреслюються етапи дослідження нових методологічних рівнів, які показують відставання

юридичної науки від потреб суспільства та громадян.

На найближчий період у діяльності Інституту мають стати першочерговими подальші розробки науково обґрунтованих засад приватного права, спрямованих на реалізацію положень Цивільного, Земельного та Господарського кодексів України. Вони поєднуюватимуться з перспективними напрямками таких галузевих досліджень:

1. Визначення методологічних засад дослідження приватного права та підприємництва.

2. Дослідження специфіки суспільних відносин у сфері приватного права та підприємництва.

3. Проведення аналізу приватноправової системи охорони та захисту прав, законних інтересів суб'єктів права, з огляду на норми як матеріального, так і процесуального права.

4. Визначення шляхів удосконалення приватноправового регулювання окремих підгалузей, інститутів цивільного, земельного та господарського права.

5. Дослідження правових засад організації та діяльності суб'єктів підприємництва.

6. Дослідження теоретико-прикладних основ здійснення підприємницької діяльності.

7. Теоретична розробка проблем державного регулювання підприємництва в контексті адаптації законодавства України до умов Європейського співтовариства на засадах розмежування та поєднання приватноправових та публічно-правових методів правового регулювання.

8. Дослідження теоретико-методологічних засад та тенденцій розвитку підприємництва відповідно до стандартів Європейського Союзу і законних інтересів суб'єктів підприємництва.

9. Дослідження методологічних проблем правології як науки про історичну та сучасну соціальну роль права у формуванні громадянського суспільства.

Діяльність Інституту на майбутні п'ять років передбачає: дослідження джерел приватного права і підприємництва; аналіз правових аспектів методології приватноправових відносин; аналіз сучасного стану проблем правового регулювання приватних форм власності та визначення основних напрямків його вдосконалення; фіксація закономірностей розвитку і тенденцій приватноправового регулювання підприємництва в умовах ринкової економіки; з'ясування юридичної природи прав суб'єктів приватної влас-

ності; виокремлення і вирішення проблем здійснення та захисту суб'єктивних прав; поглиблення поняття приватного права як соціального явища; розроблення методології приватного права і підприємництва як складових програм реалізації Цивільного, Земельного та Господарського кодексів України. При цьому враховується сприяння розвитку Інституту шляхом наукової координаційної діяльності Київського регіонального центру, Відділення цивільно-правових наук Академії правових наук України та науково-навчального об'єднання «Академкомплекс».

Є впевненість у тому, що науковий потенціал Інституту значно зросте, оскільки в Інституті працюють академіки і члени-кореспонденти АПрН, які входять і до складу відділення цивільно-правових наук АПрН України: В. Селіванов, В. Костицький, О. Коцюба, Н. Кузнецова, О. Підпригора, М. Штефан, А. Довгерт, Н. Мироненко, Я. Шевченко, В. Луць, В. Комаров. У цьому аспекті перспективним напрямком роботи Інституту є те, що вперше в практиці роботи АПрН України створено науково-навчальне об'єднання «Академкомплекс», завданням якого є реалізація науково-дослідницької продукції, спільна видавнича діяльність, проведення науково-організаційних заходів, залучення викладачів АПрН України до науково-дослідницької роботи, а науковців Інституту — до викладацької роботи.

Інститут підтримує і заохочує творче зростання наукової молоді. Так, у 2000 р. при Інституті відкрита і працює аспірантура за спеціальностями:

- 12.00.03 — цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право.
- 12.00.04 — господарське право; арбітражний процес.
- 12.00.06 — земельне право; аграрне право; екологічне право; природоресурсове право.

З відривом від виробництва в аспірантурі навчаються три аспіранти, а також 16 здобувачів. З січня 2001 р. навчається Л. Оплачко, яка за цей час опублікувала в часописі «Право України» три статті з досліджуваної тематики. Науковими керівниками виступають досвідчені науковці Інституту: О. Крупчан, О. Коцюба, О. Підпригора, Н. Кузнецова, а також відомі юристи-науковці Н. Малишева, В. Костицький, О. Висоцький, В. Щербина, Г. Пронська. Реалізується прагнення молодих науковців здобути юридичну освіту: п'ять наукових співробітників навчаються у Національній юридичній академії України імені

Ярослава Мудрого (Н. Солтис, С. Рибченко), чотири — на юридичних факультетах інших вищих навчальних закладів у м. Києві (Ю. Кондратенко, Д. Сопільняк, В. Попович, Л. Можаровська). Аспірантами-здобувачами є такі наукові співробітники Інституту: М. Карпенко, В. Король, Л. Оплачко, І. Плужнікова, С. Теньков, Н. Виноградова).

Подальша ефективна робота Науково-дослідного інституту приватного права і підприємництва потребує забезпечення стабільного фінансування для поповнення матеріально-технічної бази Інституту, видавничих послуг, організації роботи з підготовки висококваліфікованих наукових фахівців з приватного права та підприємництва.

Враховуючи важливість наведених завдань, колектив Інституту продовжує теоретичне опрацювання проблем відродження приватного права в Україні. Для вдосконалення міжнародного співробітництва Інститутом здійснюється налагодження співробітництва з Центром приватного права при Президентіві Російської Федерації, що дозволить проводити спільні науково-організаційні заходи, встановлювати робочі творчі контакти між науковцями України та Росії.

Для розширення матеріальної бази та забезпечення умов роботи, підтримки і заохочення наукових досліджень Інституту в березні 2003 р. його співробітники завершили ремонт приміщення по вул. Раєвського, 23. Це дає можливість значно поліпшити умови їх праці та відкриває нові перспективи з урахуванням розвитку науковонавчального об'єднання «Академкомплексу».

О. Святоцький, директор Науково-дослідного інституту інтелектуальної власності АПрН України, член-кореспондент АПрН України

До започаткування наукової діяльності у сфері інтелектуальної власності

Останні роки стали знаменними для подальшого розвитку сфери інтелектуальної власності в Україні. Зроблено декілька